

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı : 6601
Tarih : 10.12.2019

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
KÜTÜPHANE VE ARŞİV
HİZMETLERİ BAŞKANLIĞI
Tarih: 10/12/2019
Sayı: -120.10-E.00000579934

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de sınır politikalarına göre göçmen ve mültecilerin statüleri değişmektedir. Mağduriyetin mağduriyet olarak kabul edilebilmesi için bir coğrafi şartın konulması ve mevcut hakların dahi kolayca kaldırılabilir olması, insan hakları açısından önemli ihlaller oluşturmakta, geri dönülmez ve ağır nitelikte sonuçlara yol açmaktadır. Göçmen ve mültecilerin hukuki güvencesizliğin tüm boyutlarıyla tespit edilmesi, mağduriyetlerinin giderilmesi ve Suriyeli mültecilerin “gönüllü” geri dönüşlerinde suiistimal ve keyfiliğin önlenmesi amacıyla Anayasanın 98. ve TBMM İç Tüzüğü’nün 104. ve 105. maddeleri uyarınca Meclis araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederim.

Züleyha GÜLÜM
İstanbul Milletvekili

GEREKÇE ÖZETİ

Türkiye, 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne "Avrupa'dan gelen" ile "Avrupa dışından gelen" mülteciler şeklinde bir "coğrafi sınırlama" ile taraftır. 1967'de Cenevre Sözleşmesi'nde imzalan ek protokolle, "Avrupa'dan gelenler" şeklindeki coğrafi sınırlama kaldırılmış ancak Türkiye, birçok uluslararası sözleşmede olduğu gibi bu ek protokole de çekince koymuş ve halen onaylamamıştır.

Bu kapsamda Türkiye, Suriye'den gelen "mülteciler" için bireysel sığınma prosedüründen farklı, yeni bir uygulama geliştirmiştir. İlk olarak "misafir" Ekim 2011 itibariyle de Suriyelilere yönelik politikanın bir "geçici koruma" uygulaması olduğu ilan edilmiş ve bu tarihten üç yıl sonra, 22 Ekim 2014'te Geçici Koruma Yönetmeliği düzenlenmiştir.

Suriyeli mülteciler, mülteci statüsünde olmadıkları için barınma, beslenme, eğitim, sağlık, sosyal yardımlar, sosyal uyum yardımı, hukuki temsil haklarından etkili ve yeterli yararlanamadıkları gibi şiddet, linç, nefret söylemlerinin de hedefi olmakta, siyasi bir şantaja dönüşebilmektedirler. Mağduriyetin mağduriyet olarak kabul edilebilmesi için bir coğrafi şartın konulması ve mevcut hakların dahi kolayca kaldırılabilir olması, insan hakları açısından önemli ihlaller oluşturmakta, geri dönülmez ve ağır nitelikte sonuçlara yol açmaktadır.

Öte yandan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 25 Ekim 2019 tarihli açıklamasında 364.663 Suriyelinin gönüllü geri dönüş belgesi imzalayarak ülkesine geri döndüğünü belirtmektedir. Maalesef gerek hak temelli kurumlar tarafından yayınlanan raporlar gerekse de sınır dışı edilmiş olan çok sayıda kişinin tanıklığı bu açıklamaların aksini göstermektedir.

GEREKÇE

Kişiler, yabancı-vatandaşlık farkı gözetilmeksizin yaşam, özgürlük, kişi güvenliği, hukuki kişiliğin tanınması, yasalar önünde eşitlik, düşünce ve dolaşım özgürlüğü, işkenceye ve onur kırıcı muameleye tabi olmama gibi evrensel temel hak ve özgürlüklere sahiptir. Cenevre Sözleşmesi'nin 12-29 maddelerinde, mültecilerin bulundukları ülke vatandaşları ile aynı şekilde muamele görmelerini ve o ülkenin kendi vatandaşlarına sağladığı korumanın aynısını sunması gerektiğine ilişkin durumlar açıkça belirtilmektedir.

0000579934

Türkiye, 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne "Avrupa'dan gelen" ile "Avrupa dışınd mülteciler şeklinde bir "coğrafi sınırlama" ile taraftır. 1967'de Cenevre Sözleşmesi'nde imzalan ek protokolle, "Avrupa'dan gelenler" şeklindeki coğrafi sınırlama kaldırılmış ancak Türkiye, birçok uluslararası sözleşmede olduğu gibi bu ek protokole de çekince koymuş ve halen onaylamamıştır.

Türkiye'de Cenevre Sözleşmesine dayanan iki ayrı sığınma sistemi bulunmaktadır. İlki, uluslararası koruma uygulaması olan bireysel sığınma, diğeri geçici koruma uygulaması olan kitlesel sığınma sistemidir.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'na (YUKK) göre uluslararası koruma; mülteci (Avrupa Konseyi üyesi bir ülkeden), şartlı mülteci (Avrupa dışından gelen) ve ikincil koruma (genel şiddet ortamı) şeklindedir. Bu bağlamda Türkiye, Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar dışında; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayan veya uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için koruma talebinde bulunan hiç kimseye mülteci statüsü vermemektedir. Avrupa ülkeleri dışında medyana gelen olaylar nedeniyle zulümden kaçan kişiler şartlı mülteci statüsü altındadır. Mülteci kalıcı bir statü iken şartlı mülteci üçüncü bir ülkeye yerleştirilmek üzere verilen bir statüdür. 2018 yılında uluslararası koruma başvurusu yapan yabancıların uyruklarına bakıldığında ilk sırada 6 bin 817 ile Irak, ardından Afganistan, İran, Somali gelmektedir. Avrupa dışından gelerek "şartlı mülteci" statüsüyle Türkiye'de sığınan bu kişilere uzun vadeli yerleşme hakkı verilmemektedir. Ancak tüm yabancılar için geri göndermeme yükümlüğü vardır.

Bu kapsamda Türkiye, Suriye'den gelen "mülteciler" için bireysel sığınma prosedüründen farklı, yeni bir uygulama geliştirmiştir. İlk olarak "misafir" Ekim 2011 itibariyle de Suriyelilere yönelik politikanın bir "geçici koruma" uygulaması olduğu ilan edilmiş ve bu tarihten üç yıl sonra, 22 Ekim 2014'te Geçici Koruma Yönetmeliği düzenlenmiştir.

2019 Ekim itibariyle 3.682.434 Suriyeli göçmen geçici koruma kapsamındadır. Bu kişilerin Türkiye'ye kabulü, Türkiye'de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye'den çıkışlarında yapılacak işlemler gibi kararlar, Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir. Bakanlar Kurulu'nun belirleyici olması ve her an geçici korumayı kaldırabilir yetkide olması Suriyeli göçmenler için tehdit niteliği taşımaktadır.

Türkiye'de sınır politikalarına göre göçmen ve mültecilerin statüleri değişmektedir. Oysa zulüm veya zulüm tehlikesi nedeniyle ülkesini terk etmek zorunda kalan insanların tamamı

mülteci statüsünde tanımlanmalıdır. Suriyeli mülteciler, mülteci statüsünde olmadıkça barınma, beslenme, eğitim, sağlık, sosyal yardımlar, sosyal uyum yardımı, hukuki temsil haklarından etkili ve yeterli yararlanamadıkları gibi şiddet, linç, nefret söylemlerinin de hedefi olmakta, siyasi bir şantajla dönüşebilmektedirler.

Mağduriyetin mağduriyet olarak kabul edilebilmesi için bir coğrafi şartın konulması ve mevcut hakların dahi kolayca kaldırılabilir olması, insan hakları açısından önemli ihlaller oluşturmakta, geri dönülmez ve ağır nitelikte sonuçlara yol açmaktadır.

Öte yandan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 25 Ekim 2019 tarihli açıklamasında 364.663 Suriyelinin gönüllü geri dönüş belgesi imzalayarak ülkesine geri döndüğünü belirtmektedir. Maalesef gerek hak temelli kurumlar tarafından yayınlanan raporlar gerekse de sınır dışı edilmiş olan çok sayıda kişinin tanıklığı bu açıklamaların aksini göstermektedir.

İHD raporuna göre; gönüllü geri dönüş belgeleri herhangi bir yetkilinin imzasını taşımamaktadır. Ayrıca çok sayıdaki sınır dışı, zorla gönüllü geri dönüş belgesi imzalatma ve kolluk kuvvetleri tarafından kötü muameleye maruz bırakılma uygulamaları artık herkesçe bilinir bir hal almışken, Valilik ve İl Göç İdaresi, tüm bu hak ihlallerini inkâr etmekte ve hiç kimsenin sınır dışı edilmediğini iddia etmektedir.

Yalnızca Bab al Hawa sınır kapısından 2019 yılının Ağustos ayında 8901, Temmuz'da 6160, Haziran'da ise 4370 Suriyeli sınır dışı edilmiştir. Bab al Hawa sınır kapısının kendi açıkladığı resmi istatistik dahi bu açıklamalarla çelişmektedir. Bu rakamların sadece bir sınır kapısına ilişkin veri içerdiği göz önüne alındığında, tablonun yansıtılandan çok farklı olduğu açıkça görülmektedir.

Bu bağlamda göçmen ve mültecilerin hukuki güvencesizliğin tüm boyutlarıyla tespit edilmesi, mağduriyetlerinin giderilmesi ve Suriyeli mültecilerin "gönüllü" geri dönüşlerinde suiistimal ve keyfiliğin önlenmesi amacıyla bir araştırma komisyonu kurulmasını arz ve teklif ederim.

0000579934

1	ABDULLAH KOÇ	AĞRI	Abg
2	FİLİZ KERESTECİOĞLU	ANKARA	Filiz
3	NECDET İPEKYÜZ	BATMAN	Necdet İpekyüz
4	AYŞE ACAR BAŞARAN	BATMAN	A. Acar
5	İMAM TAŞÇIER	DİYARBAKIR	İmam Taşcier
6	GARO PAYLAN	DİYARBAKIR	Garo Paylan
7	MAHMUT TOĞRUL	GAZİANTEP	Mahmut Toğrul
8	MURAT ÇEPNİ	İZMİR	Murat Çepni
9	EBRÜ GÜNAY	MARDİN	E. Günay
10	MERAL DANIŞ BEŞTAŞ	SİİRT	Meral Daniş Beştas
11	AYŞE SÜRÜCÜ	ŞANLIURFA	Ayşe Sürücü
12	HABİP EKSİK	İĞDIR	Habip Eksik
13	HÜSEYİN KAÇMAZ	ŞIRNAK	Hüseyin Kaçmaz
14	AHMET ŞIK	İSTANBUL	Ahmet Şık
15	PERO DUNDAR	MARDİN	P. Dunder
16	TUMA ÇELİK	MARDİN	Tuma Çelik
17	RIDVAN TURAN	MERSİN	Ridvan Turan
18	ŞEVİN ÇOŞKUN	MUŞ	Şevin Çoşkun
19	MENSUR İŞİK	MUŞ	Mensur İşik
20	SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ	İZMİR	Serpil Kemalbay